

Notă asupra proiectului de elaborare a lucrării „Enciclopedia Economică a României. Epoca modernă și contemporană”

În vederea elaborării Enciclopediei Economice a României s-au formulat unele repere metodologice și o problematică sumară, ca suport al discuțiilor necesare.

A. Repere metodologice.

1. Cadrul temporal.

Tratarea problematicii se va face pe patru perioade cardinale, în continuitatea evoluției vieții economico sociale, dar cu specific istoric determinat:

1. Perioada 1859-1914. 1859 anul formării statului modern român, începutul prefacerilor radicale ale vechiului sistem statal, instituțional economic și social; demarajul tranziției către sistemul de tip occidental și după modelul său; modernizarea societății românești, formarea componentelor și structurilor sale fundamentale. Caractere și trăsături ale evoluției economiei în provinciile românești din afara granițelor statului român în perioada 1848-1915.

Războiul mondial 1914-1918 și urmările sale asupra economiei României.

2. Perioada 1919-1939. Întregirea statală națională a României în anul 1918; dublarea patrimoniului teritorial, a resurselor naturale, demografice și economice. Consolidarea organismului economic și continuarea proceselor de modernizare a societății.

Războiul al doilea mondial, urmările sale și ale tratatului de pace asupra evoluției structurilor fundamentale ale țării –1940-1947.

3. Perioada 1948-1989. Restructurarea societății și a sistemului economico social prin forța dictaturii politice; formarea, dezvoltarea și funcționarea organismului economic prin mecanismele proprietății de stat centralizate și ale planificării și conducerii unice.

4. Perioada 1990-2007. Înlăturarea structurilor politice, instituționale comuniste și a organizării centralizate de stat; așezarea treptată, prin tranziția la proprietatea particulară și la economia de piață, a noului sistem economic; constituirea legislativ instituțională, a cadrului general de funcționare a economiei naționale întemeiată pe mecanismele pieții libere; părăduirea avuției naționale, distrugerea și inactivarea majorității aparatului de producție al țării, a patrimoniului economic, acumularea unei datorii externe fără precedent –frâna –capitală – în redresarea și dezvoltarea pe termen lung a organismului economic național.

Perspective: 2007-2013; aderarea României la Uniunea Europeană, integrarea legislativ instituțională, socială și economică în structurile comunitare.

II. Cadrul tematic.

Caracterul enciclopedic al lucrării are în vedere înțelegerea economiei și a științelor economice care o studiază și o exprimă savant, în cel mai larg sens acceptat, dublată de articulațiile și înrâuririle reciproce cu toate celelalte domenii ale vieții sociale și științifice.

Tratarea problematicii fiecărei perioade și a fiecărui sector va avea în vedere contextul politic, guvernamental și acțiunea acestuia asupra organismului economic. În același sens al raporturilor exogene ale economiei se vor avea în vedere determinările vieții politice instituționale cu funcții majore în modelarea și evoluția economiei României. Tot atât de important în tratarea, în analiza evoluției economiei naționale, se impune considerarea factorilor economici externi –beneficiile prelucrării tehnicilor și tehnologiilor avansate, a cunoștințelor de organizare, de management, a capitalurilor străine etc., dar și consecințele negative ale schimburilor externe, neechivalente, ale diferențelor de nivel de dezvoltare, ale politicii companiilor internaționale, ale crizelor economice generate de marile organisme economico-financiare, etc. asupra organismului economic.

Plasată în acest context de factori și acțiuni, economia națională și componentele sale, în evoluția și prefacerile structurale suferite, vor putea fi mai bine cercetate, analizate și diagnosticate iar evaluarea rezultatelor, a progreselor va dobândi un caracter mai obiectiv, mai științific. Acțiunea de cercetare și sintetizare a economiei naționale, la acest înalt nivel enciclopedic incumbă totodată și reevaluarea unor aprecieri, dogme moștenite și transmise generației următoare, asupra unor aspecte ale vieții economice din România, asupra unor doctrine și autori. Va fi o operațiune de asanare a valorilor câmpului economic-social, a gândirii economice românești. Fără promovarea spiritului critic de reevaluare, calitatea Enciclopediei Economice a României ar suferi mult.

Un alt principiu ar fi cel al valorilor cantitative și calitative ale economiei și gândirii economice românești; în orice domeniu valoarea se determină prin comparați cu anume etaloane sau alte valori. În consecință economia românească va trebui prin indicatorii adecvați să fie raportată la sine de la o perioadă la alta, pentru punerea în evidență a progreselor obținute sau a regreselor suferite.

Al doilea plan este al comparațiilor pe termen mediu și lung cu alte țări, cu economia europeană etc. Statisticile organismelor internaționale ne pun la dispoziție indicatori și indici pentru diferite domenii și perioade, în vederea stabilirii locului, poziției, rangului țării noastre pe scara valorilor sociale europene.

B. Repere de structură a problematicii

Se propune abordarea sistematică structurală a economiei fiecărei perioade, în dinamică, funcție de factori cauzali și de rezultate. Economia României, în

funcționalitatea sa este concepută ca organism al economiei naționale care atrage și implică, în măsură diferită, în mișcarea sa, cel mai larg și variat ansamblu de factori în comparație cu toate celelalte componente ale societății; având în centrul lor gravitațional nucleul propriu-zis al economiei acești factori, prin racordurile lor cu întreaga societate, prin acțiune și repercusiune implică condițiile de mediu ale naturii, determinări politice, sociale, științifice, culturali-spirituale, de mentalități și comportamente etc. iar prin rezultatele sale, economia asigură funcționarea componentelor și a întregii comunități.

Tocmai prin surprinderea și cuantificarea la valoarea reală, prin studierea și înfățișarea sistematică, științifică a întregului ansamblu de factori, a raporturilor generate, a rezultatelor economice se atestă caracterul enciclopedic cuprinzător, unitar și organic al elaboratului propus.

Condițiile de producție și existență a vieții economice și sociale.

Mediul teritorial geografic, teritoriul țării, formele de relief, pe coordonatele geografice, ale planetei, structuri ale reliefului ca habitat și bogății naționale, ca elemente de securitate teritorială a națiunii;

Resursele naturale, mediul natural, pământul cu bogățiile solului și subsolului cuantificate și evaluate; factorii climatici – apă, aer, căldură, lumină, radiații, etc., căi naturale de transport, etc. grade de valorificare, câștig și pierderi, perspective;

Cadrul demografic; populația – potențialul de reproducere, creșterea și instruirea populației, structuri pe vârste, medii de locuire, grade de instruire și calificare, cultură etc.; populația activă și pasivă, ocupată și neocupată, nivel de folosire a forței de muncă, productivitatea și eficiența socială a populației ocupate, etc.;

Cadrul legislativ și instituțional statal al ordinii și funcționării vieții economice;

- legislație generală: Constituția, codul civil, codul comercial, altele;
- legislație specială – reglementări pe domeniu, ramuri; legislație de oportunitate;

Instituții publice având caracter economico-social sau de legiferare și îndrumare a vieții economice; atribuții și funcții, arie de acțiune;

- legislative – parlamentul, sfera de implicare în reglementarea vieții economice;
- executive – ministere, agenții, regii economice, altele; venituri și cheltuieli;
- instituții de gestionare a patrimoniului economic al statului, a patrimoniului științific, cultural și spiritual;
- instituții publice la nivel local – județean, municipiul, comunal; atribuții, implicate în viața economică; patrimoniul, resurse.

Instituții publice cu caracter privat; camere de agricultură, camere de industrie, de comerț; asociații, uniuni ale patronilor, ale producătorilor individuali, colectivi –

cooperația, ale consumatorilor, ale salariaților – sindicate, etc. Atribuțiile și rolul acestora în funcționarea vieții economice.

Politici economice macro și micro, instrumente de folosire a lor – fiscale, monetare, comerciale, financiare și extraeconomice, specifice domeniului sau ramurii și perioadelor menționate;

Probleme majore de rezolvat, obstacolele în calea progresului țării, a economiei naționale în etapele evoluției sale;

Teorii, concepții românești; asupra opțiunilor, căilor și soluțiilor de dezvoltare a organismului economic național; opinii asupra nivelului și stadiului de dezvoltare și a perspectivelor sale;

- formarea concepțiilor științelor economice românești, moderne; conținut, valoare teoretică și practică, autori, reprezentanți;
- contribuția științelor economice la rezolvarea problemelor tactice și strategice ale economiei naționale, la progresul societății;

C. Sectoarele și domeniile economiei naționale.

Producția socială

Producția materială; cercetarea pe sectoare, ramuri și forme istorice, comensurare cu indicatori consacrați și indicatori noi constituiți ad-hoc;

Serviciile, după obiectul și sfera lor de cuprindere; cuantificate după indicatori cunoscuți.

În procesul constituirii și dezvoltării, sectoarele vor fi tratate ca sisteme economico-sociale întemeiate pe un ansamblu de componente materiale, tehnice și umane în unitate funcțională specifică în vederea producerii de bunuri sau servicii; elaborarea va avea în vedere, cum s-a arătat mai înainte: factorii de producție, de activitate ; proprietatea, natura ei, apartenența ei; condițiile instituțional, legislative și politica economică; formele de organizare, de management ale unităților componente; mecanismele proprii de funcționare; rezultatele producției, activității, legături, relații cu celelalte sectoare economico-sociale; poziția, funcția și importanța sectorului respectiv în organismul economiei naționale; eventual concepții, proiecte și prognoze asupra evoluției sectorului dat.

Pe baza clasificării statistice actuale, amendată de necesitățile abordării în modalitate enciclopedică sectoarele și domeniile economico-sociale ce vor constitui obiectul studiului și expunerii ar fi următoarele:

- I.** Agricultură, silvicultură; mediul rural, viața țărănimii – problema rurală;
 Fondul forestier, exploatare, regenerare, pierderi;
- II.** Industria; industria extractivă, electrică, prelucrătoare –mare, mică, casnică – mediul industrial, problema electrificării, a industrializării;
- III.** Construcții civile și industriale;
- IV.** Urbanizarea și modernizarea localităților;
- V.** Infrastructura – căi și sisteme de transport și comunicație; telecomunicații, radio, televiziune;
- VI.** Piața internă; comerțul interior;
- VII.** Economia monetară: moneda națională; sistemul monetar;
- VIII.** Creditul intern; sistemul bancar;
- IX.** Finanțele publice, centrale și locale; bugetul de venituri și cheltuieli;
- X.** Piața externă; schimbul internațional de mărfuri;
- XI.** Relații financiare - externe; importul de capital; datoria externă;
- XII.** Asigurările de bunuri, servicii și persoane; asigurări sociale de stat și private;
- XIII.** Învățământul și cercetarea; pregătirea profesională a forței de muncă;
- XIV.** Starea de sănătate a populației și asistența medicală
- XV.** Turismul;
- XVI.** Stațiunile climaterice și balneare;
- XVII.** Bursa, valorile mobiliare;
- XVIII.** Organizații și instituții sociale, profesionale publice;
 Cooperația;
 Camere de comerț, de industrie, de agricultură, de muncă, etc.
 Asociații și uniuni de întreprinzători;
- XIX.** Veniturile, cheltuielile și consumul populației;
- XX.** Potențialul și capacitatea economică a României;
 Avuția națională;
 Produsul național brut;
- XXI.** Potențialul de apărare a țării;

X

Distribuirea materiei elaborate ar putea să aibă în vedere:

- Partea I , Volumele consacrate conținutului Enciclopediei;
- Partea II-a, Economia României, în serii seculare de indicatori cantitativi și valorici, 1859-2010;
- Partea III-a, Corpul personalităților marcante în domeniu cercetători, universitari, manageri, specialiști etc.; contribuția lor la analiza, interpretarea și gestionarea economiei, a sectoarelor ei;
- Partea IV-a, Bibliografie economică selectivă românească și străină; Textul Enciclopediei poate fi îmbogățit cu scheme, grafice, fotografii și transpus pe suport magnetic;

Se poate lua în considerare o variantă în limba engleză.

X

Acest material reprezintă în fapt o schiță de probleme a proiectului Enciclopediei Economice a României, fiind încă departe de a fi complet; formularea corespunzătoare a tematicii, ordinea problemelor, ponderea lor în expunere și alte elemente de conținut și formă își vor găsi rezolvarea în dezbaterile ce vor urma.

Victor Axenciuc

15.05.2009